

Crna Gora

Uprava za bezbjednost hrane, veterinu
i fitosanitarne poslove

Adresa: Serdara Jola Piletića br.26,
81000 Podgorica, Crna Gora
tel: +382 20 201 945
fax: +382 20 201 946
www.ubh.gov.me

Nº 8

Broj: 002-310/25-6355

Datum: 3. avgust 2024. godine

**Smjernice za sprovođenje određenih uslova za zdravstvene tvrdnje utvrđene Zakonom o
bezbjednosti hrane i Uredbom o korišćenju zdravstvenih i nutritivnih tvrdnji prilikom
označavanja, reklamiranja i prezentacije hrane**

Zakonom o bezbjednosti hrane (Sl. list CG", br. 57/2015) propisani se uslovi za bezbjednost hrane i hrane za životinje, obaveze i odgovornosti subjekata u poslovanju hranom i hranom za životinje, uključujući i tradicionalne proizvode, kao i druga pitanja od značaja za bezbjednost hrane i hrane za životinje, radi zaštite života i zdravlja ljudi, životne sredine, potrošača i efikasnog funkcionisanja tržišta.

Dalje, ovim zakonom definisana su opšta i posebna načela bezbjednosti hrane od kojih je jedno od najvažnijih **Zaštita interesa potrošača** (Član 15) koje glasi: Informacije o hrani na osnovu kojih potrošač odlučuje o konzumiranju hrane, moraju biti potpune i tačne radi zaštite potrošača i sprječavanja: prevare ili obmane; izmjene sastava hrane i dovođenja potrošača u zabludu.

Subjekt u poslovanju hranom dužan je da krajnjem potrošaču učini dostupnim tačne, jasne i lako razumljive informacije i podatke o hrani, putem etikete ili na propisani način, koje se odnose na:

- 1) naziv, vrstu, sastav, svojstva, karakteristike i porijeklo za određene vrste hrane;
- 2) zaštitu zdravlja potrošača i bezbjednu upotrebu:
 - sastojke hrane koji mogu biti štetni za zdravlje određenih grupa potrošača;
 - trajnost hrane, način i uslove čuvanja i upotrebe hrane;
 - uticaj na zdravlje uključujući rizike i posljedice vezane za načine konzumacije koji mogu biti opasni po zdravlje;
- 3) nutritivna svojstva hrane koja uključuju i posebne prehrambene potrebe, preporučene količine po obroku ili jedinici konzumiranja; i
- 4) druge informacije, prema procjeni subjekta u poslovanju hranom.

Informacije i podaci o hrani koja se uvozi, moraju biti napisane i na crnogorskom jeziku.

U Poglavlju IX. ovog zakona, bliže je definisan način sprovođenja službenih kontrola kojima se potvrđuje se ispunjenost propisanih zahtjeva za hranu ili hranu za životinje utvrđenih ovim zakonom, radi:

- sprječavanja, uklanjanja ili smanjenja na dozvoljeni nivo rizika za zdravlje ljudi i životinja, direktno ili putem životne sredine;
- obezbjeđivanja slobodne trgovine i trgovine pod jednakim uslovima hranom ili hranom za životinje i zaštite potrošača označavanjem i informisanjem o hrani i hrani za životinje.

Službene kontrole nad sprovođenjem ovog zakona koje se odnose na monitoring, verifikaciju (provjeru ispunjenosti) uslova propisanih ovim zakonom, reviziju i po potrebi uzorkovanje, radi laboratorijskog ispitivanja vrši Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove (u daljem tekstu: Uprava) preko nadležnih inspektora .

Informacije o hrani su informacije koje se odnose na hranu, a dostupne su krajnjem potrošaču putem etikete, drugog pratećeg materijala ili na drugi način, uključujući sredstva savremene tehnologije ili verbalne komunikacije.

Članom 56 Zakona o bezbjednosti hrane propisano je da subjekat u poslovanju hranom može koristiti nutritivne i zdravstvene tvrdnje za označavanje, reklamiranje i prezentaciju hrane pod uslovima utvrđenim ovim zakonom.

Subjekt u poslovanju hranom ne smije koristiti nutritivne i zdravstvene tvrdnje koje:

- su pogrešne, dvosmislene ili zavaravajuće;
- dovode do sumnje u bezbjednost i/ili prehrambenu adekvatnost ostale hrane;
- podstiču ili tolerišu pretjeranu upotrebu određene hrane;
- sugerišu ili naznačavaju da uravnotežen i raznovrstan način ishrane ne može pružiti odgovarajuće količine hranljivih materija;
- upućuju na promjene u tjelesnim funkcijama.

Zabranjeno je korišćenje zdravstvenih tvrdnji koje:

- ukazuju da bi zdravlje moglo biti ugroženo zbog nekonzumiranja određene hrane;
- upućuju na stopu ili količinu gubitka tjelesne težine.

Uredbom o korišćenju zdravstvenih i nutritivnih tvrdnji prilikom označavanja, reklamiranja i prezentacije hrane (Sl. list CG", br. 6/2017 i 133/2021) propisane su zdravstvene i nutritivne tvrdnje, uslovi, način i ograničenja njihovog korišćenja i drugi zahtjevi za zdravstvene i nutritivne tvrdnje koje se navode prilikom označavanja, reklamiranja i prezentacije hrane.

U ovu Regulativu prenesena je Regulativa (EZ) br. 1924/2006 Evropskog parlamenta i savjeta od 20. decembra 2006. o nutritivnim i zdravstvenim tvrdnjama koje se navode na hrani

Ova uredba primjenjuje se na:

- 1) hranu namijenjenu za isporuku krajnjem potrošaču;
- 2) hranu namijenjenu za snabdijevanje ugostiteljskih objekata, kantina, bolnica, dječjih vrtića, škola i drugih sličnih subjekata u poslovanju hranom, koji hranu nude krajnjem potrošaču za direktnu konzumaciju;
- 3) hranu za posebne prehrambene potrebe;
- 4) prirodnu mineralnu vodu;
- 5) vodu za piće; i
- 6) suplemente.

Na hranu iz stava 1 tač. 3 do 6 ovog člana primjenjuju se i zahtjevi utvrđeni posebnim propisima.

Zdravstvena tvrdnja je tvrdnja kojom se izjavljuje, sugerise ili navodi da postoji odnos između neke kategorije hrane, određene hrane ili jednog od njenih sastojaka i zdravlja.

Subjekt poslovanja prilikom označavanja, reklamiranja i prezentacije hrane, dužan je da na hrani i/ili kategoriji hrane koristi samo zdravstvene tvrdnje u skladu sa Prilogom 2 koji je sastavni dio ove Regulative.

Na pićima koja sadrže više od 1,2% vol. alkohola, ne smiju se navoditi zdravstvene tvrdnje.

Na hrani se mogu navoditi nutritivne i zdravstvene tvrdnje ako:

- 1) je dokazano da prisustvo, odsustvo ili smanjeni sadržaj određene hranljive ili druge supstance u hrani ili u određenoj kategoriji hrane na koju se tvrdnja odnosi ima koristan nutritivni i fiziološki efekat ustanovljen na osnovu opšteprihvaćenih naučnih dokaza;
- 2) je hranljiva ili druga supstanca na koju se tvrdnja odnosi:
prisutna u konačnom proizvodu u značajnijoj količini u skladu sa posebnim propisima, ili u količini koja ima povoljan nutritivni ili fiziološki efekat ustanovljen na osnovu opšteprihvaćenih naučnih dokaza; ili

prisutna u smanjenoj količini u konačnom proizvodu, a ta količina ima povoljan nutritivni ili fiziološki efekat, ustanovljen na osnovu opšteprihvaćenih naučnih dokaza, ili nije prisutna;

3) je hranljiva ili druga supstanca na koju se tvrdnja odnosi u obliku koji ljudski organizam može iskoristiti;

4) količina proizvoda koji se konzumira, obezbjeđuje značajnu količinu hranljivih ili drugih supstanci na koju se odnosi tvrdnja u skladu sa posebnim propisima, ili ako takvi propisi ne postoje, obezbjeđuje značajnu količinu za koju je naučno dokazano da ima povoljan nutritivni ili fiziološki efekat, utvrđen na osnovu opšte-prihvaćenih naučnih dokaza;

5) ispunjava zahtjeve iz čl. 7 do 10 ove Regulative, za svaki pojedini slučaj.

Zdravstvene i nutritivne tvrdnje navode se na način kojim se obezbjeđuje da prosječni potrošač, može da razumije korisne efekte navedene u tvrdnji.

Prilikom navođenja zdravstvenih tvrdnji na hrani se navode i sljedeće informacije:

1) kojima se ukazuje na važnost uravnotežene i raznovrsne ishrane i zdravog načina života;

2) količina hrane i način njenog konzumiranja koji su potrebni za korisno djelovanje za koje se tvrdi da ta hrana ima;

3) napomena za lica koja treba da izbjegavaju korišćenje te hrane, po potrebi;

4) upozorenje za proizvode za koje postoji vjerovatnoća da predstavljaju opasnost za zdravlje u slučaju pretjeranog konzumiranja.

Zdravstvene i nutritivne tvrdnje navode se na hranu koja je pripremljena za upotrebu u skladu sa uputstvom proizvođača.

Kada se na hrani navode nutritivne i/ili zdravstvene tvrdnje, obavezno je navođenje i nutritivne vrijednosti hrane, a ako se nutritivna i/ili zdravstvena tvrdnja navodi za hranljivu supstancu, kao obavezna informacija navodi se i dodatna informacija o količini te hranljive supstance u skladu sa propisom kojim je uređeno informisanje potrošača o hrani.

Količina/količine supstanci na koje se odnosi nutritivna ili zdravstvena tvrdnja koja nije navedena u informaciji o hranljivim supstancama, moraju biti navedene u istom vidnom polju gdje se nalaze informacije o hranljivim supstancama u skladu sa propisom kojim je uređeno informisanje potrošača, pri čemu mjerne jedinice za iskazivanje količine supstanci moraju biti primjerene svakoj pojedinačnoj supstanci u zavisnosti od svakog pojedinačnog slučaja.

Tvrdnja o smanjenom riziku od bolesti je tvrdnja kojom se izjavljuje, sugerirše ili navodi na zaključak da se konzumiranjem određene kategorije hrane, određene hrane ili sastojka hrane značajno smanjuje faktor rizika u razvijanju neke bolesti kod ljudi.

Tvrdnje o smanjenju rizika od bolesti i tvrdnje koje se odnose na razvoj i zdravlje djece mogu se navoditi u skladu sa Prilogom 2 ove Regulative. Prilikom označavanja, reklamiranja i prezentacije hrane pored tvrdnje o smanjenju rizika od bolesti obavezno se navodi i izjava kojom se naglašava da bolest na koju se tvrdnja odnosi ima višestruke faktore rizika i da izmjena jednog od tih faktora rizika, može ali ne mora da ima korisno dejstvo.

U nastavku je data

**Implementaciona Odluka Komisije broj 2013/63/EU od 24. januara 2013.o donošenju
Smjernica za sprovođenje određenih uslova za zdravstvene tvrdnje utvrđene u članu 10.
Regulative (EZ) br. 1924/2006 Evropskog parlamenta i Vijeća
(Tekst značajan za EGP)**

EVROPSKA KOMISIJA,

uzimajući u obzir Ugovor o funkcionisanju Evropske unije, uzimajući u obzir Regulativu (EZ) br. 1924/2006 Evropskog parlamenta i Vijeća od 20. decembra 2006. o prehranbenim i zdravstvenim tvrdnjama koje se navode na hrani ⁽¹⁾, a posebno njen član 10. stav 4.,budući da:

- (1) Član10. stav 4. Regulative (EZ) br. 1924/2006 predviđa mogućnost donošenja smjernica za sprovođenje tog člana o posebnim uslovima za zdravstvene tvrdnje.
- (2) Nacionalna kontrolna tijela i subjekti u poslovanju s hranom postavili su pitanje sprovođenja st. 2. i 3. člana 10. Regulative (EZ) br.1924/2006. Radi obezbjeđivanja dosljednosti u primjeni ovih odredbi i omogućavanja rada kontrolnih tijela i obezbjeđivanja veće jasnoće i sigurnosti za privredne subjekte, prikladno je objaviti smjernice.
- (3) Nacionalna kontrolna tijela i subjekti u poslovanju hranom trebaju uzeti u obzir smjernice navedene u Prilogu ove Odluke. Zainteresovane strane, a posebno subjekti u poslovanju hranom i grupe potrošača, učestvovala su u savjetovanju 12. oktobra 2012.
- (4) Mjere predviđene ovom Odlukom u skladu su sa mišljenjem Stalnog odbora za prehranbeni lanac i zdravlje životinja ⁽²⁾,

DONIJELA JE OVU ODLUKU:

Član 1.

Smjernice za sprovođenje člana 10. Regulative (EZ) br. 1924/2006 utvrđene su u Prilogu ove Odluke.

⁽¹⁾ SL L 404, 30.12.2006., str. 9.

⁽²⁾ http://ec.europa.eu/food/committees/regulatory/scfcah/general_food/index_en.htm

PRILOG

Smjernice za primjenu posebnih uslova za zdravstvene tvrdnje utvrđene u članu 10. Regulative (EZ) br. 1924/2006

Uvod

Sljedeće smjernice upućene su nacionalnim kontrolnim tijelima i subjektima u poslovanju hranom u pogledu sprovođenja člana 10. Regulative (EZ) br.1924/2006 o prehrambenim i zdravstvenim tvrdnjama koje se navode na hrani („Regulativa”). Zdravstvena tvrdnja je svaka dobrovoljna trgovačka poruka ili predstavljanje u bilo kojem obliku poput napisa, izjava, slika, logotipova itd., kojom se izjavljuje, sugerije ili naznačava da postoji odnos između hrane koja je predmet tvrdnje i zdravlja.

Član 10. utvrđuje posebne uslove za dozvoljenu upotrebu odobrenih zdravstvenih tvrdnji. Treba ga poštovati zajedno sa osnovnim načelima i zahtjevima za sve tvrdnje, koje subjekti koji koriste zdravstvene tvrdnje također moraju poštovati, sa uslovima za upotrebu prehrambenih i zdravstvenih tvrdnji utvrđenih u članu 4. i sa opštim uslovima predviđenim u članu 5., kao i posebnim uslovima predviđenim na popisu odobrenih zdravstvenih tvrdnji. Na primjer, za zdravstvenu tvrdnju „*manjuje rizik od bolesti*” iz tačke (a) člana 14. stav 1., potrebne su dodatne informacije u skladu s članom 14. stav 2.

Važno je napomenuti da se čak i odobrene zdravstvene tvrdnje ne mogu koristiti ako njihova upotreba u potpunosti ne ispunjava sve zahtjeve ove Regulative. Shodno tome, čak i kada je zdravstvena tvrdnja odobrena i uključena na popis odobrenih zdravstvenih tvrdnji, nacionalna tijela bi trebala preduzeti mjere ako njena upotreba u potpunosti ne ispunjava sve zahtjeve ove Regulative.

Bilo bi lakše ostvariti usaglašenost sa odredbama ove Regulativea posebno s članom 10., ako subjekat u poslovanju hranom može dokazati primjerenu doslednost i korake koje preduzima da bi ispunio svaki dio Regulative.

- 1. Zabrana neodobrenih zdravstvenih tvrdnji i zdravstvenih tvrdnji čija upotreba nije u skladu sa Regulativom – član 10. stav 1.**

Član 10. stav 1. predviđa da su sve zdravstvene tvrdnje zabranjene osim ako: (a) ih je odobrila Komisija i (b) je njihova upotreba u skladu s odredbama Regulative. Zdravstvene tvrdnje moraju biti odobrene na osnovu odgovarajućeg postupka predviđenog u Regulativi i biti uvrštene na jedan od popisa odobrenih zdravstvenih tvrdnji iz člana 13. stav 3. i člana 14. stav 1. Zdravstvene tvrdnje koje nijesu odobrene (nijesu uvrštene na jedan od popisa odobrenih zdravstvenih tvrdnji) i zdravstvene tvrdnje koje su odobrene (uvrštene na jedan od popisa odobrenih zdravstvenih tvrdnji), ali čija upotreba ne ispunjava pravila navedena u Regulativi su zabranjene.

2. Obavezne informacije koje se prilažu odobrenim zdravstvenim tvrdnjama – član 10. stav 2.

2.1. Razlikovanje tri slučaja za primjenu člana 10. stav 2.

Radi ispunjavanja ove Regulative, član 10. stav 2. zahtijeva dva ili, prema potrebi, četiri obavezna podatka koja se moraju obezbijediti potrošačima kada se koristi zdravstvena tvrdnja. Podaci utvrđeni u tačkama (a) do (d) člana 10. stav 2. moraju se obezbijediti na oznaci koja se nalazi na hrani, ili prilikom njenog predstavljanja ili oglašavanja ako takva oznaka ne postoji. Odredbu je potrebno shvatiti u svjetlu cilja zakonodavca da obezbijedi visok nivo zaštite potrošača pružajući tačne i istinite podatke kako bi se pomoglo potrošačima prilikom donošenja informisane odluke.

Označavanje je definisano Regulativom (EU) br. 1169/2011 Evropskog parlamenta i Vijeća ⁽³⁾.

Definicija navodi da „*označavanje*” znači *svaka riječ, pojedinost, fabrička oznaka, zaštitni znak (žig), naziv proizvoda, slikovni prikaz ili simbol koji se odnosi na hranu i koji se nalazi na bilo kojoj ambalaži, ispravi, oglasu, etiketi, obruču ili privjesku koji prate ili se odnose na takvu hranu*”. U pravu Unije postoji definicija „oglašavanje” ⁽⁴⁾, ali ne i „predstavljanje”, koju je zato potrebno razumjeti u svjetlu objašnjenja iz tačke (b) člana 7. stavka 4. Regulative (EU) br. 1169/2011.

Zdravstvena tvrdnja može biti uključena u „označavanje”, koje može značiti više od same oznake, s obzirom na to da obuhvata sve podatke koji se daju potrošačima o hrani kojoj je priloženo ili na koju se odnosi. Razlika između „označavanja” i „oglašavanja” je ta da se „označavanje” odnosi na isporuku hrane krajnjem potrošaču, dok se „oglašavanje” odnosi na promociju nabavke hrane koju vrši subjekat u poslovanju hranom.

- (a) Radi ispunjavanja člana 10. stav 2., neophodno je uključiti obavezne podatke prilikom označavanja hrane za koju se daje zdravstvena tvrdnja.
- (b) Kada nema „označavanja”, obavezni podaci se daju prilikom „oglašavanja” i „predstavljanja” hrane za koju se daje zdravstvena tvrdnja. Na primjer, kada se zdravstvena tvrdnja koristi u generičkom oglašavanju za hranu (npr. maslinovo ulje, mliječne proizvode, meso itd.), koja nema veze sa određenim proizvodom koji bi bio „označen”, tada se obavezni podaci daju prilikom „oglašavanja” i „predstavljanja” te hrane. Član 12. Regulative (EU) br. 1169/2011 utvrđuje načelo da potrošači uvijek moraju imati obavezne podatke na raspolaganju prilikom donošenja odluke o kupovini hrane. Posebna napomena mora se dati vezano uz član 14. Regulative (EU) br. 1169/2011 o prodaji na daljinu.
- Obavezni podaci moraju biti dostupni potrošačima prije kupovine i u slučaju kupovine na daljinu kada je pristup „etiketi” ograničen, obavezni podaci moraju biti uključeni u predstavljanje i oglašavanje hrane, i u materijal koji prati kupovinu na daljinu, bilo da se radi o internets stranicama, katalogu, letku, dopisu itd.
- (c) Izuzetak postoji u članu 1. stav 2. Regulative za hranu koja nije upakovana, izložena za prodaju krajnjem potrošaču ili masovnim pripremanjima obroka i hrane koja se pakuje na mjestu prodaje na zahtjev kupca ili koja je upakovana s namjerom direktne prodaje. Izuzeće znači da se ne zahtijevaju obavezni podaci navedeni u tač. (a) i (b) člana 10. stav 2. Sa druge strane, prema potrebi, uvijek se zahtijevaju obavezni podaci navedeni u tač. (c) i (d) člana 10. stav 2.

2.2. Četiri vrste obaveznih podataka

Prilikom dozvoljavanja određene fleksibilnosti za subjekte u poslovanju hranom u vezi sa izražavanjem obaveznih podataka, Uredbom se predviđa da se sljedeće četiri vrste podataka moraju dostaviti kada se koristi odobrena zdravstvena tvrdnja:

„Izjava koja ističe važnost uravnoteženog i raznovrsnog načina ishrane i zdravog načina života”

1. Svrha ove odredbe je pomoć potrošačima da razumiju određeni povoljni učinak hrane koja nosi zdravstvenu tvrdnju. Ona naglašava kako potrošači moraju biti svjesni kako uzimanje ove određene hrane mora biti dio uravnoteženog i raznovrsnog načina ishrane i da se ne smije pretjerano jesti ili koristiti suprotno dobroj prehrambenoj praksi (uvodna izjava 18.) radi ostvarivanja zdravog učinka i da uzimanje hrane koja nosi zdravstvenu tvrdnju u kontekstu uravnoteženog i raznovrsnog načina ishrane predstavlja samo jedan vid zdravog načina života

2. „Količina hrane i uzorak njene potrošnje koji su potrebni za dobijanje blagotvornog učinka za kakav se tvrdi da ta hrana ima”

Ova odredba se odnosi na podatke koje bi trebao dati subjekat u poslovanju hranom, na osnovu sastava hrane, kako bi obezbijedio ostvarivanje navedenog učinka. Način uzimanja hrane je važan i obavješćavanje potrošača o tome takođe može biti zahtjev za određene uslove upotrebe, koje je Komisija utvrdila za zdravstvene tvrdnje prilikom njihovog odobravanja i uvrštavanja u registar Unije (5). Međutim, ta odredba mora obezbijediti da je potrošač za sve zdravstvene tvrdnje u cijelosti obaviješten o količini hrane koja je potrebna i načinu kako je uzimati tokom dana. Na primjer, potrebno je navesti podatke o tome postiže li se navedeni učinak uzimanjem hrane jednom ili više puta tokom dana. Pored toga, taj podatak ne smije potdstiti ili doprinijeti pretjeranom uzimanju hrane, kako je određeno u tački (c) drugog stava člana 3. Kada to nije moguće, zdravstvena tvrdnja se ne smije upotrebljavati.

3. „Kada je to primjereno, izjava upućena licima koja bi trebala izbjegavati tu hranu”; i
4. „Odgovarajuće upozorenje za proizvode za koje postoji vjerojatnoća da predstavljaju opasnost po zdravlje ako se pretjerano konzumiraju”

Neke tvrdnje mogu se odobriti uz ograničenja vezana uz njihovu upotrebu, ili u slučaju nekih supstanci druge odredbe specifične za kategoriju hrane mogu predvidjeti dodatne zahtjeve vezano uz označavanje. Svi ti zahtjevi su kumulativni i subjekti moraju poštovati sve odgovarajuće odredbe koje se primjenjuju na hranu i tvrdnje. Međutim, subjekti u poslovanju hranom trebaju da preuzmu odgovornost na osnovu opšteg zakonodavstva o hrani sa osnovnim zahtjevom stavljanja na tržište hrane koja je bezbjedna i nije štetna za zdravlje i da koriste takve izjave na svoju sopstvenu odgovornost.

3. Upućivanje na opšte, neodređene zdravstvene tvrdnje – član 10. stav 3.

(¹) SL L 109, 6.5.2000., str. 29.

(²) SL L 250, 19.9.1984., str. 17.

(³) SL L 304, 22.11.2011., str. 18.

(⁴) Direktiva 2006/114/EZ Evropskog parlamenta i Vijeća od 12. decembra 2006. o zavaravajućem i komparativnom oglašavanju navodi: „oglašavanje” znači predstavljanje u bilo kojem obliku u vezi sa trgovinom, poslovanjem, obrtom ili profesionalnom djelatnošću s ciljem promocije robe ili usluga, uključujući i nepokretnu imovinu, prava i obaveze” (SL L 376, 27.12.2006., str. 21.).

(⁵) Registar Unije objavljen je na službenim stranicama Evropske komisije, Opšta uprava za zdravlje i potrošače <http://ec.europa.eu/nuhclaims/>.

Obrađivač: Biljana Blečić, pomoćnica direktora, Sektor za bezbjednost hrane

DIREKTOR

Vladimir Đaković

